

Vecborne Bioenergy SIA
Tiekimo bazės rizikos mažinimo priemonės
Lietuvos žaliavos tiekimui

Šios rizikos mažinimo priemonės parengtos siekiant užtikrinti, kad visos žaliavų tiekimo atitikties principai, kriterijai ir rodikliai būtų įgyvendinti pagal SBP Standartą 1: „Žaliavų atitiktis“ (<https://sbp-cert.org/documents/normative-documents/version-2/standards-v2/>), kaip dalis Tiekimo bazės vertinimo (SBE) procedūrų SIA „Varpa“ (toliau – Įmonė) SBP sertifikavimo procese.

Šios priemonės taikomos tiems Standarto 1 rodikliams, kuriems pagal „Atnaujintą Lietuvos regioninę rizikos vertinimo ataskaitą“ (RRA) nustatyta nurodyta neatitikimo rizika (<https://sbp-cert.org/documents/normative-documents/version-2/risk-assessments/>). Visi kiti Standarto rodikliai laikomi turinčiais žemą neatitikimo riziką.

Toliau nurodytos rizikos, priskirtos „nurodytoms“ RRA, reikalauja rizikos mažinimo priemonių įgyvendinimo:

- Rodiklis 2.1.3. „Tiekimo bazėje esamos pagrindinės rūšys, buveinės, ekosistemos ir didelės gamtinės vertės (HCV) teritorijos turi būti išsaugotos arba sustiprintos.“
- Rodiklis 2.2.2. „Tiekimo bazės ekosistemos, jų sveikata, gyvybingumas, funkcijos ir teikiamos paslaugos turi būti išsaugotos arba sustiprintos.“
- Rodiklis 3.2.2. „Pagrindinė žaliava neturi būti gaunama iš miškų plotų, kurių našumas yra mažas, ir pagal vietinius apibrėžimus ar normas klasifikuojami kaip mažo produktyvumo arba sunkiai atsinaujinantys plotai.“
- Rodiklis 3.2.3. „Pagrindinė žaliava neturi būti gaunama iš tiekimo bazės miškų plotų, kurie pagal vietinius apibrėžimus ar normas turi didelės anglies atsargas ir didelę gamtinę vertę (HCV).“
- Rodiklis 4.1.10. „Turi būti įdiegtos priemonės darbuotojų sveikatai ir saugai apsaugoti, rengiant, komunikavus ir įgyvendinant politiką bei procedūras.“

Bendras rizikos mažinimo sistemos aprašymas

Vecborne Bioenergy SIA sukūrė savo rizikos mažinimo priemonių sistemą.

Šis aprašas pateikia bendrą Įmonės atliekamų veiksmų vaizdą, kai gaunama biomasė, kontroliuojama jos kilmė ir pašalinama netinkama žaliava.

Rizikos mažinimo priemonės taikomos tiek pagrindinių, tiek antrinių žaliavų tiekimui iš Lietuvos miškų: rąstų mediena, kirtimų atliekos (malkos), medžio drožlės po kirtimų, drožlės iš užaugusių žemės ūkio plotų, pjuvenos, medžio apdorojimo atliekos.

Proaktyvi lauko patikrinimų sistema bei trečiųjų šalių dokumentinė informacija leidžia nustatyti tiekimo riziką kiekvieno tiekėjo lygiu.

Visos pagrindinės žaliavos ir rąstų tiekimo sutartys reikalauja nurodyti biomasės kilmę, pridėti medienos kirtimo licencijos kopiją prie važtaraščių.

Rizikos mažinimo planas ir intensyvumas nustatomi kiekvienai rizikai individualiai arba kartu prieš kirtimą, kirtimo metu ir po jo.

Laukinių patikrinimų dažnis priklauso nuo potencialiai rizikingos biomasės kiekio.

Visose tiekimo sutartyse numatomi reikalavimai patikrinti ir pašalinti rizikingos kilmės biomasę. Lauko patikrinimų metu naudojami įmonės sudaryti kontroliniai sąrašai, kuriuose auditorius įvertina kriterijus ir rodiklius, nustatydamas, ar rizika laikytina maža. Sudėtingais atvejais įtraukiami ekspertai, siekiant užtikrinti veiksmingą rizikos mažinimo priemonių įgyvendinimą.

Rizikos mažinimo procedūra rodikliams 2.1.3. ir 2.2.2.

Dauguma ES svarbos miško buveinių (WKH) Lietuvos miškuose yra apsaugotos Natura 2000 statusu arba savanoriška miškų valdytojų apsauga. Vis dėlto išlieka reikšmingas WKH plotas be teisinės apsaugos, ypač privačiuose miškuose.

WKH plotai Lietuvoje gerai kartografuoti.

Informacija apie WKH ir kitas didelės gamtinės vertės (HCV) teritorijas pateikiama:

<https://www.geoportal.lt> .

Kiekvienas tiekėjas, norintis tiekti rąstus pagal SBE reikalavimus, turi patikrinti kirtimo plotus dėl WKH ir dokumentuoti rezultatus (pvz., ekrano kopijų archyvu).

Jeigu WKH nėra, mediena, atitinkanti kitų šio dokumento rodiklių rizikos mažinimo reikalavimus, gali būti tiekiama kaip atitinkanti SBE reikalavimus, o tiekėjas važtaraščiuose pažymi „SBE NR“ (Negligible Risk – nereikšminga rizika).

Jeigu WKH yra, mediena negali būti tiekiama tiesiogiai ar per antrinių žaliavų tiekėjus.

Norint išvengti netinkamo tiekimo iš naujų tiekėjų, Vecborne Bioenergy SIA atlieka naujo tiekėjo ir sub-tiekėjo vietos auditą prieš pirmą tiekimą.

Kiekvienais metais įmonė atlieka atsitiktinius patikrinimus, skaičiuojamus pagal formulę: $0,8 \times V_{\text{tiekėjų skaičius}}$, patikrą paskirstant visiems metų laikotarpiams.

Antrinių žaliavų tiekėjai (pjuvenų, atliekų iš lentpjūvių) privalo turėti medieną, atitinkančią bent FSC® arba PEFC® kontrolės reikalavimus. Jie seka žaliavos kilmę, tikrina kirtimo plotus dėl WKH ir renka dokumentinius įrodymus. Šie tiekėjai gali pažymėti rąstus „SBE NR“, kai gauna juos iš Vecborne Bioenergy SIA patvirtintų miškų įmonių.

FSC sertifikuotos miškų valdymo vienetai atleidžiami nuo rodiklių 2.1.3. ir 2.2.2. patikrinimų, laikomi atitinkančiais HCV apsaugos reikalavimus, įskaitant WKH.

Rizikos mažinimo procedūra rodikliui 3.2.2.

Šis rodiklis turi būti tikrinamas visiems pagrindinės žaliavos tiekimams, įskaitant FSC ar PEFC sertifikuotą medieną.

Įprastinis mažo produktyvumo kriterijus borealiniame regione yra $<1 \text{ m}^3/\text{ha}$ per metus. Lietuvoje miškų produktyvumas matuojamas ir vertinamas naudojant vietos indeksus (SI), atsižvelgiant į metinį prieaugį ir stovų tūrius. Vietos indeksų (SI) metodika, naudojama mažo produktyvumo miškų nustatymui, taikoma valstybinėms miškų valdoms Lietuvoje, tačiau privatūs miškų savininkai gali kirsti stovus bet kurio SI. Todėl privačiuose miškuose pagrindinė žaliava gali būti gaunama iš mažo produktyvumo miško plotų.

Siekiant užtikrinti, kad pagrindinė žaliava nebūtų gaunama iš mažo produktyvumo miškų, Įmonė reikalauja, kad tiekėjai patikrintų miško produktyvumą kirtimo plotuose privačiuose miškuose. Brandžių stovų tūris turi viršyti 100 m³/ha spygliuočių miškams, 50 m³/ha lapuočių miškams, o mišriuose miškuose – proporcingą šių tūrių vidurkį. Gautas ribinis tūris turi būti proporcingai sumažintas miškams, kurie dar nepasiekė brandos.

Jeigu kirtimo ploto tūris už ha bus mažesnis nei nustatyta riba pagal aukščiau pateiktą metodiką, tokios žaliavos Įmonė negali įsigyti.

Rizikos mažinimo procedūra rodikliui 3.2.3.

Šis rodiklis turi būti tikrinamas visiems pagrindinės žaliavos tiekimams į Įmonę, įskaitant FSC ar PEFC sertifikuotą medieną.

Gali būti teritorijų, kuriose derinamos didelės anglies atsargos ir didelė gamtinė vertė (HCV), kurios nėra apsaugotos, todėl iš jų gali būti gaunama pagrindinė žaliava Lietuvoje. Šis rodiklis pirmiausia susijęs su brandžiais, senais miškais ir pelkėtais miškais.

Siekiant užtikrinti, kad pagrindinė žaliava nebūtų gaunama iš teritorijų su HCV ir didelėmis anglies atsargomis, kirtimo plotai turi būti patikrinti dėl HCV buvimo. Informacija apie didelės gamtinės vertės (HCV) teritorijas prieinama svetainėje <https://www.geoportal.lt>

.

Kiekvienas tiekėjas, norintis tiekti pagrindinę žaliavą į Vecborne Bioenergy SIA, laikydamasis SBE reikalavimų, turi patikrinti kirtimo plotus dėl HCV buvimo minėtoje svetainėje ir dokumentuoti patikrinimų rezultatus (pvz., archyvuotas ekrano kopijas).

Jeigu HCV yra kirtimo plote, tokia žaliava negali būti tiekiama Vecborne Bioenergy SIA.

Rizikos mažinimo procedūra rodikliui 4.1.10.

Miškų sektorius gali būti pavojinga darbo sritis dėl darbo pobūdžio ir galimų nelaimingų atsitikimų. Miško darbuotojai dažnai susiduria su sunkia technika, pavojingais įrankiais, sudėtinga reljefine vietoje, nepalankiomis oro sąlygomis ir pavojingais gyvūnais.

Todėl miškų sektoriuje sveikatos ir saugos rizika yra aukšta.

Medienos apdirbimas taip pat kelia didelę riziką darbuotojams, kuri turi būti valdomas įmonių sveikatos ir saugos vadybos sistemose.

Pagrindiniai sveikatos ir saugos vadybos elementai miškų ar medienos apdirbimo įmonėje turi apimti:

- Pavojų identifikavimą darbo vietoje.
- Rizikos vertinimą, nustatant identifikuotų pavojų tikimybę ir sunkumą bei parenkant tinkamas priemones jų kontroliuoti ar pašalinti.
- Rašytines politikos ir procedūrų nuostatas, apimančias saugią darbo praktiką, avarines procedūras ir kitus darbuotojų sveikatos bei saugos reikalavimus.
- Darbuotojų mokymą apie darbo vietos pavojus, saugią darbo praktiką ir avarines procedūras.

- Tinkamos apsaugos įrangos ir asmeninės apsaugos priemonių suteikimą darbuotojams, kad būtų sumažinta sužeidimų ar ligų rizika.
- Procesą incidentų, sužalojimų ar ligų darbo vietoje pranešimui ir tyrimui, siekiant nustatyti pagrindines priežastis ir imtis taisomųjų veiksmų.
- Reguliarių sveikatos ir saugos vadybos efektyvumo peržiūrėjimą ir vertinimą, siekiant nustatyti tobulinimo galimybes ir užtikrinti atitiktį teisės aktams bei standartams.

-

Vecborne Bioenergy SIA licencijavimo auditorius iš anksto atlieka auditus įmonės tiekėjams, sub-tiekėjams ir kirtimo įmonėms bei tikrina, ar visos minėtos darbo saugos priemonės yra įdiegtos. Audito tikslas – užtikrinti, kad tiekėjas laikytųsi darbo saugos reikalavimų pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus.

Auditorius užpildo klausimyną ir įvertina kiekvieną darbo saugos aspektą.

Pradžioje, siekiant sumažinti riziką, licencijavimo auditorius atlieka preliminarinius OHAS (Occupational Health and Safety) auditus prieš kiekvieno tiekėjo ar sub-tiekėjo tiekimo pradžią. Kasmet SIA Vecborne Bioenergy atlieka atsitiktinius patikrinimus, skaičiuojamus pagal formulę $0,8 \times \text{v tiekėjų skaičius}$, tolygiai paskirstant patikrinimus per metus.

Išimtis dėl rodiklio 4.1.10 tikrinimo suteikiama FSC ir PEFC sertifikuotoms įmonėms, kurias tikrina trečiosios šalies OHAS audito organizacijos.

Taip pat kirtimo įmonės, dirbančios FSC FM/COC sertifikuotuose miškų ūkio projektuose pagal subrangos sutartis, stebimos ne tik miškų valdytojų, bet jos privalo laikytis FSC principo 2 reikalavimų (FSC-STD-01-001 v 5-3).

Todėl kirtimo įmonės, turinčios galiojančias sutartis su valstybiniais miškais ar FSC FM sertifikuotais miškų savininkais, yra atleistos nuo rizikos mažinimo veiksmų.

Įmonės SBE taip pat apima rizikos vertinimą dėl nesilaikymo ES RED reikalavimų. Šie reikalavimai kyla iš ES direktyvų EU/2018/2001 ir EU/2023/2413 ir detaliau išdėstyti SBP® instrukcijų dokumente „EU RED: Bridging Requirements for Meeting the Renewable Energy Directive (EU/2023/2413)“ (2.0 versija, 2025 m. gegužės 16 d.).

Įmonė remiasi SBP® pripažintu A lygio EU RED II rizikos vertinimu „Assessment of the risk of unsustainable production of forest biomass LITHUANIA“, parengtu Litbioma – Lietuvos biomasės energetikos asociacijos 2024 m. kovo 26 d. Šis dokumentas nustato, kad Lietuvoje visų kriterijų neatitikimo rizika EU RED II reikalavimams yra maža.

SBP® parengtas projektas „REDIII Level A Risk Assessment for Lithuania Forest“ (SBP-RED-EU-LT-FOR v1.0) naudojamas įmonės REDIII rizikos vertinimui.

Kai kurie EU RED III kriterijai A lygiu nelaikomi maža rizika ir turi būti vertinami B lygiu.

Šie B lygio reikalavimai yra:

- Kirtimo metu, teritorijos, nustatytos tarptautinės ar nacionalinės teisės ar kompetentingos institucijos gamtos apsaugos tikslais, įskaitant pelkes, pievas, šilai ir durpynus, turi būti apsaugotos siekiant išsaugoti biologinę įvairovę ir užkirsti kelią buveinių sunaikinimui (Reikalavimas iii).

- Reikalavime iv: jokie teisės aktai neapsaugo senųjų miškų (Old Growth Forests) miško lygmeniu už saugomų teritorijų ribų, o esami teisės aktai neužtikrina griežtos apsaugos (no-go) visiems OGF nuo kirtimo.
- Pagrindinė biomasė neturi būti gaminama iš pirminio miško ir senųjų miškų (no-go teritorijos). Jokie teisės aktai neapsaugo OGF miško lygmeniu už saugomų teritorijų ribų (Reikalavimas vi1).
- Pagrindinė biomasė neturi būti gaminama iš itin biologinės įvairovės turinčių miškų, nebent pateikiami įrodymai, kad žaliavos gamyba netrukdytų gamtos apsaugos tikslams. Jokie teisės aktai neapsaugo itin biologinės įvairovės turinčių miškų miško lygmeniu už saugomų teritorijų ribų (Reikalavimas vi2).
- Pagrindinė biomasė neturi būti gaminama iš šilų (no-go teritorija). Jokie teisės aktai neapsaugo šilų miško lygmeniu už saugomų teritorijų ribų, o esama teisės aktų sistema neužtikrina griežtos apsaugos (no-go) visoms šiloms (Reikalavimas vi4).
- Pagrindinė biomasė neturi būti gaminama iš durpynų, nebent pateikiami įrodymai, kad žaliavos auginimas ir kirtimas neįtraukia anksčiau neapdrenuotų dirvožemių drenažo. Jokie teisės aktai neapsaugo durpynų miško lygmeniu už saugomų teritorijų ribų (Reikalavimas vi6).
- Įmonės, gaminančios pagrindinę biomasę, privalo pateikti raštišką deklaraciją, kad miško biomasė negaunama iš žemių, nurodytų reikalavimuose (vi).

Siekiant įgyvendinti minėtus RED III reikalavimus, kiekvienam kirtimo plotui, tiekiančiam pagrindinę biomasę į įmonę, turi būti taikomos šios rizikos mažinimo priemonės:

- Patikrinama informacija apie didelės gamtinės vertės (HCV) teritorijas kirtimo plotuose svetainėje <https://www.geoportal.lt>, siekiant pašalinti teritorijas, nurodytas reikalavimuose iii, iv, vi1 ir vi2.
- Lauko auditas kirtimo vietoje prieš tiekimą yra būtinas, siekiant pašalinti reikalavimus vi4 ir vi6.
- Visi pagrindinės biomasės tiekėjai privalo pateikti raštišką deklaraciją iš anksto.

Antrinės žaliavos, t. y. lentpjūvių atliekos, yra atleistos nuo ES RED tvarumo kriterijų patikrinimų.

2026 m. kovo 5 d.